

UT₃ - Diagnòstic i anàlisi de la realitat

METODOLOGIA DE LA
INTERVENCIÓ SOCIAL
Prof PILAR PALACIO SESÉ
1er TIS
curs 23-24

LA INVESTIGACIÓ SOCIAL

Què és la INVESTIGACIÓ SOCIAL?

- procediment OBJECTIU
- objecte d'estudi REALITAT SOCIAL
- a través del MÈTODE CIENTÍFIC

La ciència encarregada de la investigació social i, per tant, de l'estudi de la realitat social és la **sociologia**.

INVESTIGACIÓ SOCIAL: procés d'aplicació del mètode i de tècniques científiques a situacions i problemes concrets en l'àrea de la realitat social per buscar respostes i obtenir nous coneixements (*Sierra Bravo, 1987*).

EL MÈTODE CIENTÍFIC

FASES DEL MÈTODE CIENTÍFIC

1. Fase d'identificació i observació.

S'identifiquen les problemàtiques i mitjançant l'observació se selecciona l'enfocament de la investigació.

2. Fase de formulació d'hipòtesis.

És el moment de generar hipòtesis, enteses com les respostes potencials o possibles a la qüestió plantejada.

3. Fase d'experimentació.

Les hipòtesis formulades en la fase anterior es comproven i es verifiquen, o al contrari.

4. Fase d'anàlisi de dades i conclusions.

Es recullen totes les dades, s'analitzen i s'extreuen conclusions a partir dels resultats obtinguts.

INVESTIGACIÓ CIENTÍFICA SOCIAL

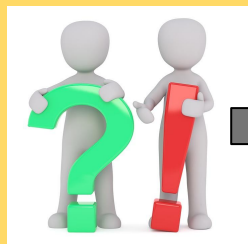
→ Procés d'aplicació del mètode i de tècniques científiques a situacions i problemes concrets en l'àrea de la realitat social per buscar respostes i obtenir nous coneixements (Sierra Bravo, 1987).

Per assegurar-nos que la informació compleix **criteris de qualitat i objectivitat**, cal que tant les tècniques com els instruments que s'utilitzen en la recollida i registre de dades compleixin **requisits de fiabilitat i de validesa** per poder considerar-se científics

MÈTODE HIPOTÈTIC-DEDUCTIU

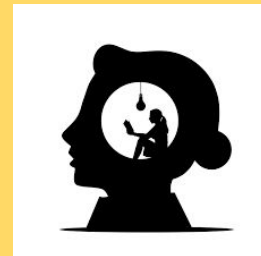
Un mètode és una manera de procedir.

HIPÒTESI
investigador/a
creu haver
trobat la
solució a un
problema

EXPERIMENT
investigador/a
contrasta la
hipòtesi i
analitza les
dades

TESI
es valida o no la
hipòtesi donant lloc al
coneixement científic

ACT. 1 - Identificant problemàtiques socials

PAS 1: Pluja d'idees

En gran grup fem una pluja d'idees sobre problemàtiques socials (problemes que afecten a la vida de les persones) que ens preocupen i per les quals creieu que podem fer alguna cosa com a futurs/es TIS. Classifiqueu les problemàtiques per col·lectius als quals poden afectar (col·lectius vulnerables).

PAS 2: Matriu de priorització

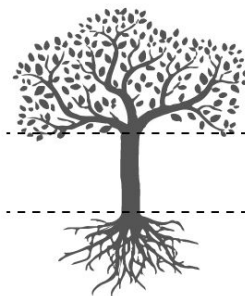
Realitzeu una matriu en la qual cada participant haurà de repartir 100 punts entre les diferents problemàtiques detectades.

PAS 3: Arbre de problemes

Per grups segons la vostra priorització, treballeu en les causes i efectes de la problemàtica seleccionada i recolliu el procés de sistematització en un arbre de problemes.

*Per tal de poder seguir les passes de l'activitat podeu prendre com a suport l'[entrada](#) del blog *De proyecto en proyecto*. Per elaborar l'arbre de problemes us serà útil la lectura del [següent](#) document!*

EFFECTOS

PROBLEMA

CAUSA

LA HIPÒTESI

Una **HIPÒTESI** és la predicció que fem envers **el que creiem que passarà** amb un determinat objecte o subjecte si es donen unes determinades condicions (base del mètode **hipoteticodeductiu**). Explica o prediu la relació entre una o més **variables**.

Aquestes variables poden ser quantitatives (numèriques; edat) i qualitatives (no numèriques; sexe, color, nivell d'estudis).

En la vida diària estem constantment fent cadenes de raonament hipotètic que ens ajuden a resoldre els problemes (per ex. connecto l'interruptor i veig que no s'encén el llum, per tant, penso "si canvio la bombeta s'encendrà").

Les hipòtesis són proposicions condicionals, és a dir, "*si A, aleshores B!*"

Poden ser **veritables o falses**, només ho sabrem quan les corroborem, però tant unes com altres ens serveixen per engegar el nostre procés de recerca.

CARACTERÍSTIQUES

- Són enunciats mancats de verificació (els hi manca informació, cal experimentar-les)
- Poden ser comprovades o refutades, segons si es compleixen o no.
- Es formulen a partir d'observar i analitzar unes variables (primera conclusió)
- Es formulen de forma positiva i senzilla, relacionant variables i establint causes i conseqüències.
- Estableixen una possible relació entre dos elements, una explicació, ...
- Ha de ser específica i objectiva (concreta i universalitzable).
 - Ha de poder-se comprovar o refutar mitjançant observació directa o experimentació.

A partir del problema identificat fem una **proposició simple** (una predicció) redactant una **oració simple** que reculli una única idea. Seria una resposta provisional al problema o interrogant de la investigació.

L'oració declarativa ha de tenir:

- **SUBJECTE:** cosa sobre la qual afirmem o neguem quelcom
- **VERB:** acció o estat del subjecte
- **PREDICAT:** allò que s'afirma o nega

La hipòtesi interrelaciona:

- **variables independents:** causes, factor desencadenant, ...
- **variables dependents:** efectes, conseqüències,...

Com formular una hipòtesis

TIPUS D'HIPÒTESIS

RELACIONAL	quan les variables tenen algun tipus de relació	El risc d'abandonament escolar és major quan l'alumna pateix assetjament per part dels iguals (<i>bullying</i>).
DESCRIPTIVA	quan descriuen una variable o situació	L'alumnat de carreres científico-tecnològiques són en la seva majoria homes.
CAUSAL	quan les variables tenen entre si una relació causal	Les dones que han participat en els programes d'empoderament tenen menor ris a viure una relació de parella abusiva.
NULA	quan no suposen cap relació entre les variables estudiades	No hi ha relació entre el poder adquisitiu-econòmic familiar i el nivell acadèmic al qual arriben els fills i filles.

TIPUS D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

CLASSIFICACIÓ DELS TIPUS D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

Taula 1.1. Resum de tipus d'investigació

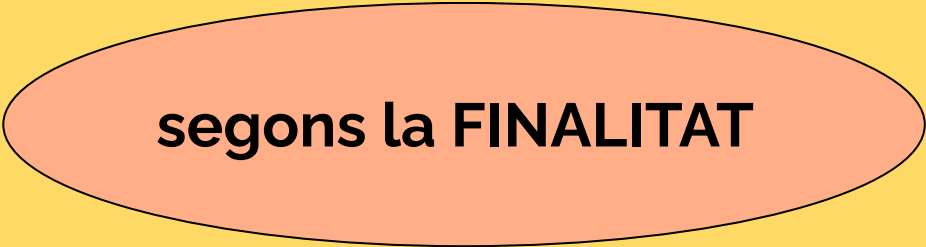
Criteri	Tipus d'investigació	
Finalitat	Bàsica	Aplicada
Temporalitat	Sincrònica o seccional	Diacrònica o longitudinal
Profunditat	Explorativa	Descriptiva
Amplitud	Microsociològica	Macrosociològica
Naturalesa	Empírica	Experimental
Localització	Investigacions de camp	Investigacions de laboratori

En l'estudi de la realitat

podem **recollir**

informacions com:

- fets/comportaments
- coneixements,
opinions i judicis
- actituds
- motius o explicacions
de conductes
concretes i possibles
conductes futures

segons la FINALITAT

INVESTIGACIÓ BÀSICA:

Cerca el coneixement, la comprensió i

l'explicació dels fenòmens socials i l'objectiu principal és formular, ampliar o avaluar teories.

EX: Estudis relacionats amb el lideratge o la presa de decisions.

INVESTIGACIÓ APLICADA:

Busca millorar la societat i resoldre problemes. Se centra en la prevenció, predicció i actuació d'accions i intervencions socials.

EX: Un estudi dels efectes de l'atur al barri del Clot de Barcelona.

segons la TEMPORALITAT

INVESTIGACIÓ SINCRÒNICA O SECCIONAL:

es produeix en un moment específic i concret.

EX: Un estudi sobre el sexisme en els catàlegs de joguines per Nadal.

INVESTIGACIÓ DIACRÒNICA O LONGITUDINAL:

recull una consecució de diferents moments temporals.

EX: recerca sobre l'evolució dels fluxos migratoris en els últims cinc anys.

segons en nivell d'APROFUNDIMENT

INVESTIGACIÓ EXPLORATÒRIA:

estudis de caràcter provisional que no ofereixen resultats definitius i ajuden a observar i reconèixer l'entorn. Serveixen per fer un primer apropament al tema o al problema que s'investiga.

INVESTIGACIÓ DESCRIPTIVA:

estudis en profunditat en la mesura precisa d'una o més variables dependents, en una població definida o en una mostra d'una població. *EX: el cens de joves que abandonen els estudis a la comarca del Baix Llobregat.*

INVESTIGACIÓ EXPLICATIVA:

no només es mesuren variables, sinó també les relacions d'influència, les variables que interaccionen entre si i amb quin grau d'intensitat ho fan. *EX: un estudi de recerca sobre la relació entre l'abandonament dels estudis i el nivell d'estudis dels progenitors.*

segons l'AMPLITUD

INVESTIGACIÓ MICROSOCIOLÒGICA:

fa referència a grups petits i mitjans, com pot ser un estudi de barris.

INVESTIGACIÓ MACROSOCIOLÒGICA:

Fa referència a macrogrups o grups molt nombrosos, com seria un estudi sobre la joventut a Catalunya.

**segons la
NATURALESSE i el
LLOC**

INVESTIGACIÓ EMPÍRICA:

Estudis sobre fets del dia a dia i que no cal manipular.

INVESTIGACIÓ EXPERIMENTAL:

es provoquen certes situacions o, fins i tot, es creen ambients artificials on es força l'aparició de fenòmens.

INVESTIGACIÓ DE CAMP:

es fan al mateix terreny on es desenvolupen o estudien fenòmens en el seu ambient natural.

INVESTIGACIÓ DE LABORATORI:

es produeixen en ambients artificials o creats específicament per a la recerca.

FONTS DE RECOLLIDA D'INFORMACIÓ

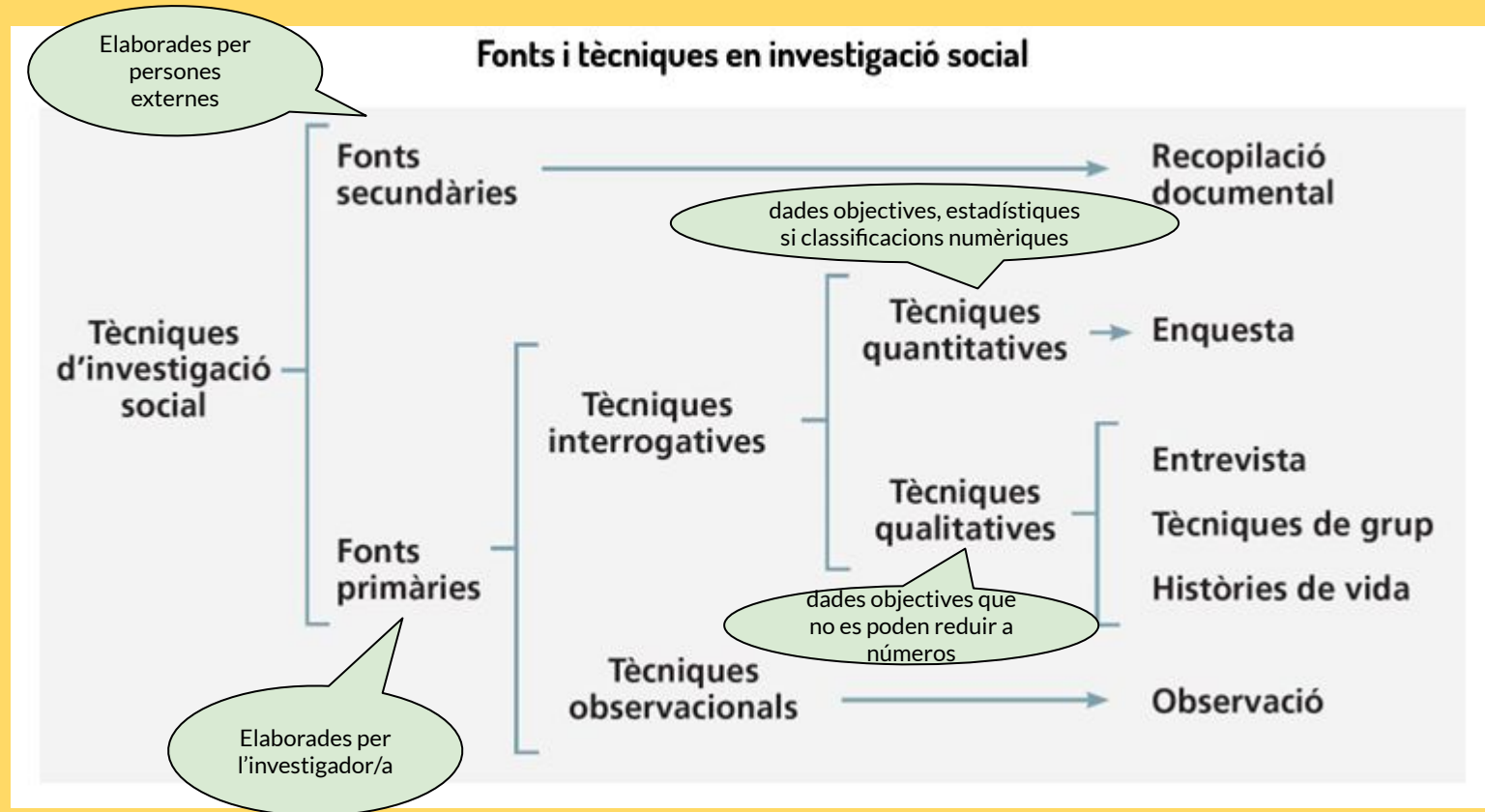
FONTS D'INFORMACIÓ: aquells recursos que aporten tota la informació, general o especialitzada, necessària per poder dur a terme la recerca.

- fonts **primàries**: el mateix equip investigador s'encarrega de recopilar i analitzar les dades necessàries per a la recerca que s'està plantejant en aquell moment
- fonts **secundàries** internes i externes: presenten dades i fets recollits amb anterioritat i que han sigut dissenyades i realitzades per a altres investigacions

FIABILITAT	VALIDESA
El funcionament de la tècnica és fiable perquè s'obté la mateixa informació tantes vegades com es passa la prova.	La tècnica és vàlida si la informació obtinguda és capaç de determinar que la variable independent és l'única responsable dels canvis en la variable dependent i només es pot interpretar en un sol sentit (validesa interna). A més, els resultats són generalitzables en condicions normals (validesa externa)

TÈCNIQUES DE RECOLLIDA D'INFORMACIÓ

RECOPIACIÓ DOCUMENTAL

Consisteix a obtenir informació sobre diferents fets, situacions o realitats que ja estiguin recollits en algun tipus de document (fonts secundàries).

Tipus de documents segons el format:

- docs escrits
- docs estadístics o numèrics
- audiovisuals o multimèdia
- objectes

L'anàlisi
documental
millora el nostre
coneixement
sobre el
problema
analitzat

!!! Cal cercar unes bones fonts d'informació secundàries externes i internes.

!!! Anàlisi crítica que es qüestioni l'autenticitat del document, els procediments que s'han utilitzat per obtenir la informació, la imparcialitat de l'equip investigador o la representativitat de la mostra. La informació significativa ha de ser resumida i recollida

SEMPRE CAL CITAR LES FONTS CORRECTAMENT!!!

L'ENQUESTA

Tècnica de recollida d'informació estandarditzada sobre un grup de persones.

- permet obtenir informació d'una POBLACIÓ a partir d'una MOSTRA d'ella
- els RESULTATS es poden EXTRAPOLAR a tota la població objecte d'estudi, mitjançant EINES ESTADÍSTIQUES
- s'administra per mitjà d'un QÜESTIONARI

El **qüestionari** és un document format per una llista de preguntes estructurades amb unes categories de resposta limitades, i que ha de ser administrat amb la màxima neutralitat possible.

L'elaboració d'una enquesta té 4 fases:

1. Elaboració del qüestionari, amb preguntes obertes i/o tancades (dicotòmiques o elecció múltiple)
2. Determinació de la mostra per tal que sigui representativa (grandària i procediment mostral)
3. Administració del qüestionari (qui i com)
4. Tractament i interpretació de les dades: tabulació (traslladar la info a una taula), comprovació de la consistència (corrobora qüestionaris mal fets - pretest) i anàlisi de les dades (programari informàtic). Es redacta un informe final amb els resultats.

L'ENTREVISTA

Tècnica de recollida d'informació a partir d'un intercanvi verbal entre dues o més persones: part entrevistadora (vol aconseguir informació de l'altre mitjançant preguntes) i part entrevistada (respon a aquestes preguntes). És BIDIRECCIONAL

→ *En Intervenció Social l'entrevista s'utilitza com a tècnica d'intervenció, no sols per recopilar informació.*

Tipus d'entrevistes:

ESTRUCTURADES (seqüenciada o no) / NO ESTRUCTURADES (a partir d'un guió)

Fases de l'entrevista:

1. Preparació del context/entorn i del contingut
2. Execució: ambient, ritme, conducció de l'entrevista, formulació adequada de les preguntes, anotació o registre de les respostes.
3. Finalització i tancament: control del temps, constatar que s'ha extret tota la informació. Agraïments.

A diferència de l'enquesta, a l'entrevista les preguntes que es formulen són obertes.

TÈCNIQUES DE GRUP

Model d'entrevistes col·lectives que volen compilar informació sobre un tema a través de la conversa/discussió que es genera en un grup, moderat per la persona investigadora normalment.

GRUPS DE DISCUSSIÓ: entrevista grupal (6-10 persones) per discutir sobre l'objecte d'estudi. La selecció d'aquestes persones és a consciència, la moderació facilita la conversa. Es registra en vídeo. Principalment informació qualitativa.

GRUP FOCALITZAT: entrevista on les persones participants responen diferents preguntes i posteriorment es debat. Tècnica més estructurada que el grup de discussió.

TÈCNICA DELPHI: se seleccionen una sèrie de persones expertes en l'objecte d'estudi per conèixer la seva opinió en diferents temes, de forma anònima i en diferents tandes. Fases: definició del problema, selecció del grup d'informants, participació i anàlisi de la informació.

HISTÒRIES DE VIDA: narracions biogràfiques d'una persona, que relata la seva pròpia vida tal com la recorda i l'ha viscut. És un relat autobiogràfic i subjectiu obtingut per mediació de la persona investigadora i que es fa a través d'entrevistes successives. Es consideren entrevistes en profunditat.

L'OBSERVACIÓ

Tècnica de recopilació de dades i de captació de la realitat sociocultural d'una comunitat o d'un grup determinat: FETS o COMPORTAMENTS en un context determinat.

segons el grau de sistematització	OBSERVACIÓ ESTRUCTURADA: l'objecte d'observació es defineix prèviament
	OBSERVACIÓ NO ESTRUCTURADA: es registren fets i aspectes de la realitat immediata
segons el nombre de persones observadores	OBSERVACIÓ INDIVIDUAL
	OBSERVACIÓ COL·LECTIVA: es pot efectuar de diferents formes
segons el grau de participació (de la investigadora)	OBSERVACIÓ PARTICIPANT: natural, artificial, no participant
	OBSERVACIÓ NO PARTICIPANT
segons el lloc on es realitza	OBSERVACIÓ DE LA VIDA REAL
	OBSERVACIÓ EXPERIMENTAL o de laboratori

L'OBSERVACIÓ

- DIARI: visió àmplia i subjectiva de les experiències viscudes, amb una informació qualitativament molt rica, però poc estructurada.
- ANECDOTARI: enregistrar relats descriptius d'anècdotes o episodis significatius vinculats a un succés o unitat d'observació.
- NOTES DE CAMP: entre el diari i l'anecdolari, pretén recollir un relat descriptiu d'un episodi o anècdota i també inclou impressions i interpretacions subjectives, tal com es fa en el diari.
- HISTÒRIES DE VIDA: recull la descripció personal de la vida quotidiana d'una o diverses persones. Escrita en 1a persona. Subjectivitat. Vida social, econòmica, familiar i psicològica d'un individu o col·lectiu.

exemples....

Diari de sessió d'un centre d'inserció sociolaboral....

Dia: 20/04/2018

Hora: 12.00

Lloc: centre Endavant

Assistents: assistent 1, assistent 2, assistent 3, assistent 4 i assistent 5. Sessió: quarta sessió.

Taller de currículum

La sessió ha començat amb retard perquè l'assistent 5 havia avisat un company que arribaria tard perquè havia perdut el tren. A part d'aquesta incidència, la sessió s'ha desenvolupat tal com estava prevista. El personal encarregat del taller deixa constància que l'assistent 5 s'ha mantingut apagat al llarg de la sessió, que desprenia una forta olor i tenia els ulls vermellorsos.

exemples....

Anecdolari: Recull d'incidències a l'hora del pati

Dia: 16/10/2017

Hora: 11.05

Lloc: pistes de futbol

Quan passaven cinc minuts de l'inici del pati uns deu alumnes de 1r i 2n d'ESO ja estaven jugant a futbol. Llavors l'alumne X, que no estava jugant en aquell moment, ha entrat a la pista cridant "Una merda. Avui ens toca a nosaltres!" i ha donat una empenta a l'alumna X, que era qui tenia la pilota en aquell moment. La noia ha caigut a terra però s'ha aixecat ràpidament i se li ha encarat, dient-li: "A mi no em toquis, imbècil!" Ràpidament els professors de vigilància de pati (professora 1 i professora 2) s'han apropat i cadascú n'ha agafat un. (...)

exemples....

Notes de Camp

Dia: 05/02/2018

Hora: 16.45

Lloc: parc dels Tres Pins

Al parc només hi ha tres adults i set infants. Hi ha dues dones: una d'uns quaranta anys, que es fa càrrec de dues nenes de cinc anys i de dotze mesos, que sembla que no és la mare, i una altra d'edat similar i d'origen magrebí (es dedueix perquè porta hijab), que duu un nadó als braços i que controla un nen d'uns tres anys i una nena de cinc. L'altre adult és un home d'uns trenta-cinc anys, que vigila sense interaccionar gaire dos infants, uns bessons d'uns tres anys. Els infants es troben en el sorral quan un d'ells (...)

exemples....

Llista de control

Exemple de llista de control

Per observar si una treballadora era capaç de recordar els passos necessaris per fer correctament unes fotocòpies els indicadors que es fan servir parteixen de desglossar la conducta final en accions més curtes, concretes i imprescindibles (taula 1.4). Si la conducta s'ha donat, es marca la cel·la corresponent al SÍ mentre que, si no, es marca la del NO. Les accions que no tenen cap registre no són obligatòries.

TAULA 1.4. Exemple de llista de control

Indicador	SÍ	NO
Introdueix el seu codi a la impressora.	X	
Desgrapa el document.		
Diposita el document a la safata d'alimentació automàtica de documents.	X	
Introdueix el nombre total de còpies.		X

exemples....

Escales d'estimació

Exemple d'escala d'estimació gràfica

Aquesta escala s'utilitza per recollir el grau de compliment d'uns acords pactats entre una família i els serveis socials del seu municipi. La persona observadora era la tutora de sisè (taula 1.5).

TAULA 1.5. Exemple d'escala d'estimació gràfica

Indicador	Sempre	Sovint	De vegades	Mai
Esmorza fruita		X		
Vesteix en consonància amb la temperatura del dia			X	
Porta el material necessari per desenvolupar les classes	X			

Exemple d'escala d'estimació numèrica

Prenent l'exemple anterior, cal marcar de l'1 al 4 el grau de compliment dels diferents indicadors tenint en compte que 1 és un grau baix d'assoliment i 4 un grau alt (taula 1.6).

TAULA 1.6. Exemple d'escala d'estimació numèrica

Indicadors	1	2	3	4
Esmorza fruita				X
Vesteix en consonància amb la temperatura del dia			X	

Exemple d'escala d'estimació descriptiva

Es vol recollir l'ús que fan els adolescents d'habilitats bàsiques d'interacció social (taula 1.7).

TAULA 1.7. Exemple d'escala d'estimació descriptiva

Saludar	
Entra a l'aula i no diu res. Encara que algú saludi.	
Entra a l'aula i no diu res. Si algú saluda, respon.	
Entra a l'aula i saluda sense mirar les persones que hi ha dins l'aula.	X
Entra a l'aula i saluda dirigint la mirada a les persones que hi ha dins l'aula.	

L'ÈTICA PROFESSIONAL

Són els principis que ens apropen a l'equilibri entre el respecte dels drets de les persones i el compliment dels requisits de la metodologia científica:

- respecte als Drets Humans
- Privadesa i confidencialitat
- Consentiment d'elles persones participants
- Previsió de l'impacte i els beneficis que n'extraïem
- Establiment de relacions horitzontals
- Sentit de la responsabilitat, honestat i sinceritat
- Prudència en l'aplicació de proves i tècniques
- Solidesa en la fonamentació científica